

Finansuoja Europos Sąjunga

Paslaugų teikimo sutartis DG COMP/2017/015 - SI2.778715

Šis dokumentas parengtas Europos Komisijai. Tačiau jis atspindi tik autorių požiūrį ir Komisija negali būti laikoma atsakinga už bet kokį jame esančios informacijos naudojimą

Nacionalinių teismų vaidmuo įgyvendinant valstybės pagalbos taisykles ir vykdamas sprendimus

Nuotolinis seminaras Lietuvos teismų sistemai, 2021 m. gegužės 19 d.

Daiwa Žukowska

*Europos Komisijos Konkurencijos generalinis
direktoratas*

Šiame pranešime išsakytos nuomonės yra tik kalbėtojos nuomonės ir jokiomis aplinkybėmis negali būti laikomos oficialia Europos Komisijos pozicija

Apžvalga

- Komisijos ir nacionalinių teismų vaidmuo
- Neveikimo pareiga
- Komisijos sprendimų vykdymas

Komisijos ir nacionalinių teismų vaidmuo

Komisijos vaidmuo

- Vertina, ar priemonė laikoma valstybės pagalba
- Nagrinėja, ar priemonė yra suderinama su vidaus rinka (išimtinė Komisijos kompetencija)
 - preliminarus nagrinėjimas
 - oficialus tyrimas
- Komisija gali savo nuožiūra taikyti laikinąsias priemones, kol užbaigs suderinamumo vertinimą
- Priima sprendimus dėl pagalbos susigrąžinimo

Nacionalinių teismų vaidmuo

- Vertina, ar priemonė laikoma valstybės pagalba
 - kilus abejonių dėl valstybės pagalbos elementų, nacionaliniai teismai gali paprašyti Komisijos pateikti savo nuomonę
 - turi galimybę arba pareigą kreiptis į Teisingumo Teismą dėl prejudicinio sprendimo
- Nustato, ar priemonei taikoma neveikimo pareiga
- Užtikrina veiksmingą trečiųjų asmenų teisinę apsaugą
- Įgyvendina neigiamus Komisijos sprendimus dėl valstybės pagalbos susigrąžinimo

Neveikimo pareiga

SESV 108 straipsnio 3 dalis

Neveikimo pareiga

Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 108 straipsnio 3 dalis:

Apie visus ketinimus suteikti ar pakeisti pagalbą Komisija turi būti laiku informuojama, kad ji galėtų pateikti savo pastabas. Jei Komisija mano, kad tokie ketinimai pagal 107 straipsnį yra nesuderinami su vidaus rinka, ji nedelsdama pradeda šio straipsnio 2 dalyje nustatytą procedūrą. Atitinkama valstybė narė savo pasiūlytų priemonių neįgyvendina tol, kol nepriimamas galutinis sprendimas.

Neveikimo pareiga

Reikalavimas pranešti apie pagalbą netaikomas:

- De *minimis* pagalba (Reglamentas Nr. 1407/2013, riba EUR 200,000 per trejus finansinius metus)
- Pagalba, kuriai taikomas **Bendrasis bendrosios išimties reglamentas** (Reglamentas Nr. 651/2014)
- **Esama pagalba**, kuri buvo suteikta iki SESV įsigaliojimo atitinkamose valstybėse narėse, arba pagal anksčiau Komisijos patvirtintą pagalbos schemą
- Pagalba suteikta **remiantis kitu Komisijos reglamentu, kuriuo tam tikros** kategorijos pagalbai netaikomas reikalavimas pranešti

Teisių gynimo priemonės

Draudimas išmokėti neteisėtą pagalbą

- Neteisėtos priemonės įgyvendinimą galima sustabdyti panaikinant aktą, kuriuo ji buvo suteikta
- Nacionaliniai teismai gali pripažinti niekine sutartį, pagal kurią suteikiama pagalba
- Nacionaliniai teismai gali panaikinti sprendimą dėl pagalbos skyrimo arba sustabdyti jos įgyvendinimą
- Kai pagalba teikiama dalimis, nacionaliniai teismai turėtų nurodyti sustabdyti būsimus mokėjimus

Neteisėtos pagalbos sugražinimas

- Nacionalinių teismų užduotis patiems imtis priemonių, kurios ištaisytų pagalbos įgyvendinimo neteisėtumą, kad pagalbos gavėjas negalėtų ja laisvai disponuoti laikotarpiu, kol Komisija priims sprendimą (*CELF*, C-199/06)
- Nacionaliniai teismai turi pareigą priimti sprendimą gražinti neteisėtai suteiktą pagalbą, jei nėra Komisijos sprendimo, kuriuo pagalba buvo pripažinta suderinama (*SFEI*, C-39/94)
- Nacionalinių teismų pareiga priimti gražinimo sprendimą nėra absoliuti
 - Teisėti lūkesčiai
- Nacionaliniai teismai turi nurodyti gražinti pagalbos pagrindinę sumą ir palūkanas dėl neteisėtumo

Neteisėtų palūkanų sugražinimas

- Valstybės pagalbos ekonominis pranašumas
- Neteisėtos palūkanos (*CELF*, C-199/06)
 - nacionalinio teismo pareiga pareikalauti gražinti neteisėtas palūkanas išlieka net ir tada, kai Komisija priima sprendimą, jog pagalba yra pripažinta suderinama
- Neteisėtų palūkanų skaičiavimas
 - apskaičiavimo metodas negali būti mažiau griežtas nei nustatytasis Procedūriniame reglamente
 - pradinė palūkanų skaičiavimo diena visada bus diena, kai neteisėta pagalba buvo perduota pagalbos gavėjui disponuoti

Žalos atlyginimas

- Neveikimo pareigos pažeidimas gali būti pagrindas pareikšti ieškinius dėl žalos atlyginimo
- Sąlygos (*Francovich*, C-6/90 ir C-9/90; ir *Brasserie du Pêcheur*, C-46/93 ir C-48/93):
 - pažeista teisės norma siekiama suteikti fiziniams asmenims teisių
 - pažeidimas yra pakankamai sunkus, ir
 - egzistuoja tiesioginis priežastinis ryšys tarp valstybės narės pareigos pažeidimo ir nukentėjusių asmenų patirtos žalos
- Žalos atlyginimas nepriklauso nuo tuo pat metu Komisijos atliekamo tyrimo, susijusio su ta pačia pagalbos priemone

Laikinosios apsaugos priemonės

- Nacionaliniai teismai privalo patvirtinti laikinąsias apsaugos priemones, jei
 - nėra jokių abejonių dėl valstybės pagalbos buvimo
 - pagalba bus arba yra įgyvendinta, ir
 - nenustatyta jokių išimtinių aplinkybių, dėl kurių pagalbos gražinimas būtų netinkamas
- Teismai gali nurodyti gražinti pagalbą su neteisėtomis palūkanomis arba laikinai pervesti pagalbos sumą, įskaitant palūkanas už laikotarpį nuo pagalbos įgyvendinimo iki jos perdavimo, į blokuotą sąskaitą

Deutsche Lufthansa, C-284/12

- 2006 m. – ieškinys sugražinti sumas, sumokėtas Ryanair 2002–2005 m. kaip „pagalba rinkodarai“, ir nutraukti bet kokios pagalbos Ryanair teikimą
- 2008 m. – Komisijos sprendimas pradėti formalią tyrimo procedūrą
- Prašymas Komisijai pateikti nuomonę
- 2012 m. – prašymas priimti prejudicinį sprendimą

Klausimas: “Ar nacionalinis teismas, nagrinėjantis ieškinį, kuriuo siekiama, kad būtų sugražinti atlikti ir nutraukti visi būsiami mokėjimai, turi atsižvelgti į Komisijos sprendime pradėti procedūrą išdėstytą teisinę nuomonę, kiek tai susiję su klausimu, ar ginčijama priemonė gali būti pripažinta pagalba?”

Deutsche Lufthansa, C-284/12

- Aplinkybė, kad Komisija pradėjo formalią tyrimo procedūrą pagal SESV 108 straipsnio 2 dalį, neatleidžia nacionalinių teismų nuo pareigos apsaugoti teisės subjektų teisių, jeigu buvo pažeista SESV 108 straipsnio 3 dalis
- Šios pareigos apimtis gali keistis atsižvelgiant į tai, ar Komisija pradėjo formalią tyrimo procedūrą dėl priemonės, kuri yra nacionaliniame teisme nagrinėjamo ginčo dalykas
- **Nacionaliniai teismai turi vengti Komisijos sprendimams prieštaraujančių sprendimų, net jei jie yra laikino pobūdžio**
- 2 scenarijai:
 - Komisija nėra pradėjusi formalaus tyrimo – nacionaliniai teismai vertina ar priemonė yra valstybės pagalba
 - Komisija yra pradėjusi formalų tyrimą:
 - Ne valstybės pagalba – teismas nenurodo grąžinti suteiktos paramos
 - Valstybės pagalba – sprendimas sustabdyti priemonės įgyvendinimą ir nurodyti grąžinti jau pervestas sumas

Eesti Pagar, C-349/17

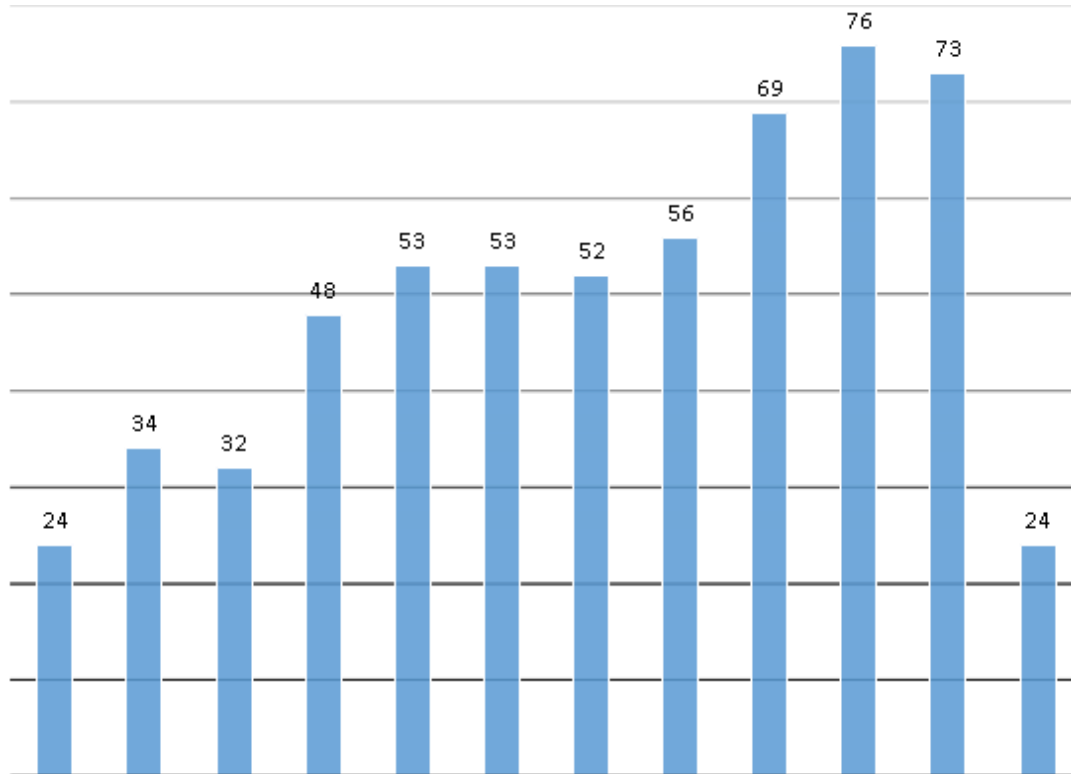
- 2008 m. Eesti Pagar suteikta 526 000 EUR valstybės pagalba, kad pagerintų savo gamybos liniją
- 2013 m. pagalbą suteikianti institucija pranešė Eesti Pagar, kad pagalba pažeidžia BBIR sąlygas;
- Sprendimas dėl paramos gražinimo su palūkanomis apskūstas teismui;
- Prašymas dėl prejudicinio sprendimo
- Klausimai:
 - Ar Estijos valdžios institucijos gali priimti sprendimą susigražinti paramą be Komisijos sprendimo?
 - Ar galima išvengti paramos susigražinimo remiantis gavėjo teisėtų lūkesčių apsaugos principu?

Eesti Pagar, C-349/17

- Prieš suteikdamos pagalbą remiantis BBIR, nacionalinės valdžios institucijos privalo patikrinti, ar laikomasi šio reglamento nustatytų sąlygų
- Nacionalinė valdžios institucija savo iniciatyva turi susigrąžinti pagalbą, kurią ji suteikė pagal BBIR, jeigu vėliau konstatuoja, kad tame reglamente nustatytos sąlygos nebuvo tenkinamos
- Nacionalinės valdžios institucija negali sukurti teisėtų lūkesčių dėl pagalbos teisėtumo jos gavėjui, jei pagalbą ji suteikia klaidingai taikydama BBIR

Neveikimo pareiga – teismų praktika

Bylų skaičius nacionaliniuose teismuose 2007-2018 m, ES 28

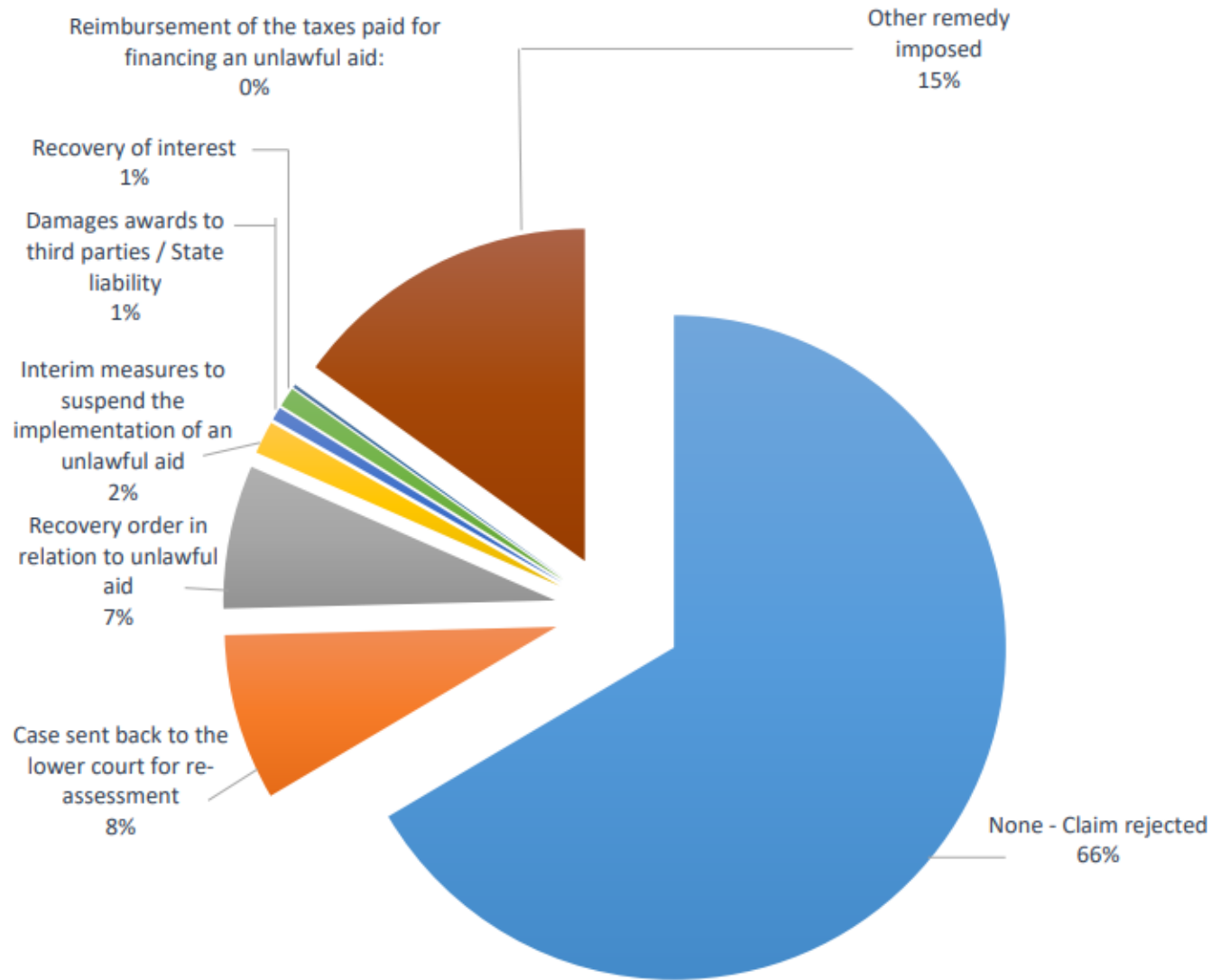

Šaltinis: Tyrimas, kaip nacionaliniai teismai užtikrina valstybės pagalbos taisyklių ir sprendimų vykdymo užtikrinimą, Europos Komisija, 2019 m.

Ieškovas

- Paramos gavėjo konkurentas (36%)
- Nacionalinės valdžios institucijos (18%)
- Pagalbos gavėjas (14%)
- Vartotojų asociacija (2%)
- Trečiosios šalys (9%)
- Kiti (21%)

Teisių gynimo priemonių taikymas

Šaltinis: Tyrimas, kaip nacionaliniai teismai užtikrina valstybės pagalbos taisyklių ir sprendimų vykdymo užtikrinimą, Europos Komisija, 2019 m.

Komisijos sprendimų įgyvendinimas

Nurodymas susigrąžinti pagalbą

Pagalbos susigrąžinimo ginčijimas

- Pagrindinės su susigrąžinimu susijusio bylinėjimosi kategorijos:
 - ieškiniai, kuriuos reiškia pagalbos susigrąžinimą vykdanči institucija, siekdama, kad pagalbos gražinti nenorintis pagalbos gavėjas teismo sprendimu būtų priverstas gražinti pagalbą
 - ieškiniai, kuriuos reiškia pagalbos gavėjai, siekdami ginčyti vykdomąjį raštą, nurodantį gražinti pagalbą
- Nacionalinis vykdomasis raštas dėl pagalbos susigrąžinimo
 - Nacionalinio teismo priemonėmis negalima ginčyti pagrindinio Komisijos sprendimo galiojimo, kai ieškovas galėjo šį sprendimą ginčyti Teisingumo Teisme

Laikinosios apsaugos priemonės

- Pagal Teisingumo Teismo praktiką (*Zuckerfabrik*, C-143/88 ir C-92/89; ir *Atlanta*, C-465/93), nacionalinis teismas gali nustatyti laikinąsias apsaugos priemones, jeigu įvykdomos visos šios sąlygos:
 - rimtos abejonės dėl Komisijos sprendimo galiojimo (jeigu Teisingumo Teismas nebenagrinėja bylos, nacionalinis teismas pats turi perduoti bylą Teisingumo Teismui)
 - skubumas (siekiama išvengti didelės ir nepataisomos žalos)
 - nacionalinis teismas tinkamai atsižvelgia į Europos Sąjungos interesą
 - nacionalinis teismas atsižvelgia į visus Teisingumo Teismo sprendimus dėl Europos Sąjungos akto teisėtumo

Naudingos nuorodos

- Komisijos pranešimas dėl nacionalinių teismų įgyvendinamos valstybės pagalbos teisės (2009/C [85/01](#))
- Tarybos reglamentas (ES) 2015/1589 nustatantis išsamias Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 108 straipsnio taikymo taisykles
- Komisijos pranešimas dėl neteisėtos ir nesuderinamos valstybės pagalbos susigrąžinimo ([2019/C 247/01](#))
- Tyrimas, kaip nacionaliniai teismai užtikrina valstybės pagalbos taisyklių ir sprendimų vykdymo užtikrinimą, Europos Komisija, [2019 m.](#)

Ačiū už dėmesį

© European Union 2020

Unless otherwise noted the reuse of this presentation is authorised under the [CC BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) license. For any use or reproduction of elements that are not owned by the EU, permission may need to be sought directly from the respective right holders.